

ANNE-BABA TUTUMLARININ ÇOCUKLAR ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Gelişim; fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal yönleriyle bir bütün halindedir. Çocuğun her alandaki gelişimi bir diğerini etkilemektedir. Çocuğun sağlıklı büyümesi ve gelişmesi; içinde bulunduğu ailedeki bireylerin olumlu, tutarlı ve sevgi dolu tutumuna bağlı olduğu söylenmektedir. Çocuğun davranış geliştirmesinde; anne-babanın çocuğa karşı aldığı tavrın, anne- baba tutumları ve davranışlarını gözlemleme ve bu davranışları rol model alma olduğu söylenebilir. Çocuğun anne-babasıyla olan iletişiminin; diğer insanlara, nesnelere ve tüm hayata karşı olan tutum ve davranışlarını etkilediğini söylenebilir. Anne-baba tutumları; aşırı baskıcı/otoriter, aşırı koruyucu, reddedici/ilgisiz/ihmalkar, aşırı hoşgörülü, tutarsız, mükemmeliyetçi ve demokratik olarak sınıflandırılabilir.

Aşırı Baskıcı / Otoriter Anne - Baba Tutumu

Anne-babanın çocuğu devamlı bir denetim, baskı altında tuttuğu eleştirdiği ve kısıtladığı, çok fazla kural koyduğu ve kurallara uyulmadığı takdirde çocukları cezalandırdıkları bir aile ortamı olarak tanımlanabilmektedir. Ceza almamaktan kaçmak ve otoriteden korku ile büyüyen çocukların iç denetime sahip olmadığı söylenmektedir. Otoriter tutuma sahip olan ailelerde çocuğun düşüncesine verilen önemin az olduğu söylenmektedir. Çocuklarını bu şekilde yetiştiren anne-babaların çocuklarının istekleri dışına çıkmasına izin vermedikleri, çocukların merak dürtüsünü baskıladıkları, sevginin esirgenmesi ve cezalar nedeniyle oluşan olumsuz benlik algısı, kendine güvensizlik, isteksizlik, çekingenlik ya da tam tersi olan saldırgan davranışlar göstermektedirler.

Aşırı Koruyucu Anne- Baba Tutumu

Koruyucu tutum, çocuğun davranışlarını kısıtlayan, ona hareket serbestliği tanımayan, başına bir şey gelir, kaygısıyla onu hiç yalnız bırakmayan "denetleyici" bir tutumu ifade etmektedir. Sürekli bebek gibi davranılması çocuğun sosyal gelişimi engellenmektedir. Aileler çocuğun her istediğini yerine getirir, kendi başına bir şey yapmasına izin vermez, çocuklarının sosyal yaşamına müdahale ederler. Bu şekilde bir tutum sergileyen ailede yetişen çocukların; özgüven eksikliği, sorumluluk almaktan çekinme, bağımlı bir kişilik yapısına sahip olma, problem çözmekte sorunlar yaşayan çocuklar oldukları söylenmektedir. Aşırı koruyucu ailelerin çocuklarında, okul fobisi, gece alt ıslatmaları, içine kapanma ve utangaçlık görülebilmektedir.

Reddedici/ İlgisiz/ İhmalkar Anne- Baba Tutumu

Bu tür ailelerin çocuklarıyla ilişkileri zayıftır. Genellikle yoğunluk nedeniyle çocuklarıyla zaman geçiremeyen anne-babaların düştüğü durum olarak bahsedilebilir. Çocuğa karşı ilgisiz ve kayıtsız tutum gösteren anne ve baba çocuğu yalnız bırakmakta, onu görmezlikten gelmekte ya da çocuğu dışlamaktadır. Bu tutum çocukların kin ve düşmanlık gibi olumsuz duygulara kapılmalarına neden olabilir. Bu tutuma sahip ailede yetişen, reddedilme duygusunu yaşayan, anne babalarının sevgi, ilgi ve şefkatinden yoksun olan çocuklarda olumlu bir benlik saygısı ve özgüven duygusu gelişmemekte, sürekli bir şeyi ya da sahip olduklarını kaybetme korkusu ve insanlara güvensizlik duygusu gelişmektedir. Bu tür bir ortamda yetişenler, normal çocukların canlılığından yoksun, sevgisizlikten kaynaklanan duygusal bir açlığa sahip olabilirler.

Aşırı Hoşgörülü Anne - Baba Tutumu

Bu tutumda ana baba çocuğa özgürlük vermek gerektiğine inanırlar. Kısıtlama kullanmazlar. Hoşgörü ve boş verme anlayışı iç içe girmiş durumdadır. Çocuklarına emir vermezler, onları kontrol etmezler. Bu tür tutumla yetiştirilen çocuklar arzu ve isteklerini kontrol etmekte güçlük çekerler. Kurallara uymakta zorluk yaşarlar, isteklerini öfke ile dile getirebilirler ve böylece ben-merkezcilikleri körüklenmiş olur. Bu çocuklar, daha ileriki yaşlarda toplum tarafından kendisine verilmeyen hakların, kendisine tanınmış gibi kural dışı davranışlar gösterebilmektedirler.

Tutarsız Anne- Baba Tutumu

Tutarsız tutum çok hoşgörülü ve sert tutumun bir arada gösterilmesinden dolayı ortaya çıkar. Çocuk iki tutum arasında kalır. Ne yapacağını şaşırır. Çocuk neyin yanlış neyin doğru olduğunu bilemez. Çocuk davranıştan çok, davranışın sonuçlarından nasıl kurtulabileceğine odaklanır. Tutarsız ve çıkarıcı bir kişilik yapısı oluşmaktadır.

Mükemmeliyetçi Anne- Baba Tutumu

Çocuktan her zaman en iyisini düşünmesi ve yapması beklenmektedir. Olmadığında da, ağır bir şekilde eleştirilir ya da cezalandırılır çocuk. Ebeveynler de kesin kurallar ve kalıplar içerisinde davranır ve buna çocuğun da uyması istenmektedir. Çocuk yanlış yapmaktan korkar, aileyi mutlu edebilmek için hep en iyisini yapmaya çalışır, yapamadığında kendini suçlu hissedebilir. Sürekli rekabet ortamında olan bu çocuklar, hata yapmaktan korktukları için sürekli kaygılıdırlar. Anne babadan bu tür davranışları öğrendikleri için aşırı düzenli, tutumlu ve kontrolcü olabilirler ki bu da obsesif kompulsif kişilik özellikleri oluşturmalarına neden olabilmektedir.

Demokratik Anne-Baba Tutumu

Çocuđuna karşı demokratik tutum gösteren anne babalar, çocuğun isteklerini dikkate almakta ve çocuğun aile içerisindeki rolü ile görevlerine saygıyla yaklaşmaktadırlar. Anne babalar çocuğunu destekler fakat bunun yanında sınırlarını da koymaktadırlar. İletişimleri gayet açık ve net olmakla birlikte çocuklarına sadece bakım değil, sevgi de vermektedirler. Çocuklarının fikirlerini önemser, çocuğa değer verildiğini hissettirirler. Demokratik anne-baba tutumu ile yetişen çocuklar sosyal yeterliliği gelişmiş çocuklar sınıfına girebilmektedirler. Bu çocuklar, özgüveni gelişmiş, arkadaş canlısı, sorumluluk sahibi, sosyal ortamlara uyum sağlamayı başarabilen çocuklar olmaktadır. Bu çocukları kendi kararlarını verebilmekte, verdikleri kararların sorumluluklarını alabilmekte yani iç denetim mekanizması gelişmiş bireyler olmaktadır. Demokratik tutuma sahip anne-babaların çocuklarında duygusal ve sosyal öğrenme davranışının olumlu yönde artış gösterdiği, benlik kavramlarının geliştiği söylenebilir.